

Uit de memoires van majoor Andrzej Zawisza:

16 Augustus 1944 - Frankrijk

Slag bij JORT

gesneuveld: strz. Dudek/Dziwok Zygmunt
 begraven te Langannerie

gewond: plut. Zapala Lucjan
 strz. Wesolowski Józef
 ogn. Runge Brunon
 (bleef bij het regiment)

Vanwege de voortdurende Duitse nederlagen in hun strijd tegen het Amerikaanse leger, dat snel naar het oosten oprukte, waardoor de Duitsers bedreigd werden door een mogelijke omsingeling vanuit het zuiden, begon een groot aantal Duitse eenheden zich in oostelijke richting terug te trekken.

De 1e Poolse Pantserdivisie en de Canadese 4e Pantserdivisie werden snel naar de oostelijke flank van het Canadese Legercorps overgeplaatst. Zij kregen de opdracht zeer snel enkele strategisch belangrijke punten te veroveren omdat verwacht werd dat de Duitse SS pantserdivisies zich spoedig zouden terugtrekken. Onze taak was hun de weg af te snijden met het gevolg dat de hele kracht van hun aanval zich tegen ons zou richten.

Een nauwkeurige beschrijving van deze actie vindt men in het boek van de Franse journalist Eddy Florintin: "Stalingrad en Normandie" (Aanwezig in Maczek Museum). In dit boek wordt loffelijk over de Poolse divisie gesproken maar onze eenheid wordt er niet in genoemd hoewel wij de acteurs waren die bloedden en de dood vonden.

De eerste etappe vormde het veroveren van de plaatsen waar het oversteken van de rivier de Dives bij Jort mogelijk was.

19-20-21 augustus 1944 in Frankrijk

De driedaagse slag op "Maczuga"
De heuvel 262 bij Coudehard - Mont Ormel.

Gesneuveld: kan. Melin/Witold Gwidon,

begraven te Langannerie

kan.Zakzrewski/Cyganiewicz Bolesław
begraven te Langannerie
kan. Adamczewski Tadeusz
begraven te Langannerie

Gewond: kan. Lejbowicz Gregor
pchor. Pawłowski Antoni
kan. Kisiel Czesław
kapr. Krasnodobski Kazimierz

Generaal Maczek heeft in zijn Gevechtsrapport Nr.2 het volgende vermeld:

"De dagen 19, 20 en de ochtend van de 21e augustus waren zwaar, maar glorieus vanwege de gevechten met de elite van het Duitse leger, twee SS-pantzerkorpsen, die tegen elke prijs onze linies wilden doorbreken."

Kolonel Noël, commandant van de divisie artillerie schreef in zijn gevechtsrapport:

"Het 1e Anti-Tank Regiment opereerde de hele gevechtsperiode met batterijen die waren toegevoegd aan de infanteristen in de eerste lijn. Ze reddden dikwijls de vooruitgeschoven posities als de vijand met tanks aanviel. De anti-tank batterijen vormden letterlijk het skelet van de verdediging. Alleen al hun aanwezigheid verhoogde het zelfvertrouwen van de infanterie. Eén van de batterijen heeft in een tijdsbestek van 24 uur zeven vijandelijk tanks vernietigd."

Dit was de 4e Anti-Tank Afdeling en ik had de eer daarvan de commandant te zijn.

Explosie! Je hoort het schot van een 17 pponder van een anti-tank batterij. Korporaal Szczurek vuurt. De afstand is klein en de aanvangssnelheid van het projectiel is zo hoog dat de tank is gaan wankelen, de pantserplaat werd doorboord als een stukje karton, de bemanning werd gedood en de tank is in brand gevlogen. Een ogenblik later weer een schot van een ander kanon. Weer raak.

Tanks schieten alleen op een zodanige afstand dat effect gegarandeerd is. Toch moeten ze voortdurend schieten (om vuuroverwicht te houden)

De Duitse aanval gaat onophoudelijk door. De Duitsers sneuvelen massaal maar toch blijven ze naar voren dringen. De krijgsgevangenen houden zich heel taai.

Uitdagende kerels, lichamelijk in uitstekende conditie. De SS-ers kijken je brutaal aan alsof ze willen zeggen: "We zullen nog wel eens zien wie de gevangene zal zijn en wie de overwinnaars." Pas wanneer ze bij de menigte krijgsgevangenen terecht komen op een open plek in het bos en ze zich daar rustig moeten houden, bedreigd door het vuur van hun eigen artillerie, beginnen ze hun zelfingenomenheid te verliezen en worden ze zichtbaar bang.

De 17 ponder is nauwkeurig gecamoufleerd. Het stuk staat bij een grote struik, de pantserplaat is bedekt met groene takken zodat de kleur een eenheid vormt met de omgeving. Door de vorm van het geschut - laag en vrij breed - valt het helemaal niet op, ook niet van dichtbij. De lange loop is dreigend op de weg gericht. De brede achterkant, de schoppen, steken stevig in de aarde. Een deel van de bemanning ligt ondanks het artillerievuur naast het kanon te slapen.

Op "Maczuga" was overste Szydłowski de commandant. In mijn herinnering was hij de dapperste van alle commandanten onder wie ik in deze veldtocht heb gevochten.

Op een velletje, gescheurd uit zijn notitieboekje, schreef hij met potlood:

*"De coördinatie van de anti-tank afweer op Maczuga draag ik op aan de ritmeester Zawisza.
w.g. lt. kol. Szydłowski"*

Dit kladje legde een enorme verantwoordelijkheid op mijn schouders. Alle eenheden werkten uitstekend, zonder tegenstribbelen, mee met het maken van mijn vuurplan.

Generaal Maczek schrijft zijn gevechtsrapport Nr. 2:

*"Veroverd of vernietigd materiaal:
55 tanks en pantservoertuigen"*

Dit aantal vernielde tanks werd bereikt door het vuur van het 1e en 2e Pantserregiment, van de drie Infanterie Bataljons en van mijn 17 ponders afdeling.

Op Maczuga zijn drie van mijn jongens gesneuveld en vier raakten er gewond.

Cyganiewicz stond bij zijn stuk geschut. Hij werd getroffen door een machinegeweer van een Duitse tank.

Adamczewski kwam om in het artillerievuur.

En Witold Guido? Guido bediende mijn radiostation voor de verbinding met de infanterie. Hij was klein, tener en zwak van gezondheid.

Hij hoorde tot de jongens die bij het Poolse leger hadden aangesloten vanuit het Duitse Afrika-Korps van Rommel. Hij kwam uit Silezië, maar zijn echte naam en voornaam kende ik niet. Voor ons was hij gewoon Guido.

Tegen de avond werd het wat rustiger. Het werd donker. Duitsers die hun onderdeel kwijtgeraakt waren probeerden door onze linies te glippen. Overal hoorde je schreeuwen en schoten van handwapens. We gingen bij mijn kleine carrier op de grond liggen: bestuurder kapr. Pechaczyk, radioman, kan. Witold Guido en ik.

Doodmoe vielen we in slaap. Infanteriepatrouilles bewaakten ons. Ineens werd ik wakker door vreemde geluiden. Ik sprong op en nog half in mijn slaap pakte ik mijn revolver.

Twee Duitsers, grote lange kerels, SS-onderofficieren kwamen op ons plekje terecht. Eén van hen was met Pechaczyk aan het worstelen en de andere hield al de kleine, tengere Witold in zijn klauwen. Zij waren vlak bij mij. Ik loste twee schoten op degene die Witold vasthield. Hij was meteen dood. De andere, die met Pechaczyk worstelde, stak zijn handen omhoog.

Een van mijn schoten raakte ook de hand van Guido. De wond was niet diep. Toch heb ik hem naar het "kasteeltje" gestuurd waar de eerste-hulp post was.

Pechaczyk vroeg mij wat ik met de andere moest doen, die zich had overgegeven. Ik gaf hem een antwoord waar ik me nu voor schaam: "Leg hem neer naast die andere." Dit bevel heeft hij niet uitgevoerd. Daarvoor ben ik nu Pechaczyk heel dankbaar. Hij bracht de Duitser weg naar een open plek in het bos waar al een groot aantal krijgsgevangenen verzameld was.

Heel vroeg in de morgen overvielen Duitse tanks de eerste-hulp post bij het kasteeltje. Zij openden het vuur. Veel van onze mensen werden gedood, zoals aalmoezenier Hupa maar ook de kleine Guido Witold. Pechaczyk heeft ze allebei begraven in één graf.

1 - 2 oktober 1944 - BELGIË

Slag bij Lipseinde

Gesneuveld: kapr. Kałek Józef begraven te Brussel
kan. Gerat/Karpiński Franciszek begraven te Lommel
bomb. Śliżewski Bazyli begraven te Lommel
st. strz. Stelmach Kazimierz Czesław begraven te Lommel

Gewond: maj. Zawisza Andrzej
por. Biały Zdzisław
ppor. Sordyl Kazimierz
plut. Szlubowski Henryk
plut. Szwedek Jan
plut. Smoleński Kazimierz
pchor. Bartoszwicz Leonard
kapr. Grabarczyk Franciszek
st.strz. Sułkowski Marian
st.strz. Adamski Wacław
st.strz. Fedyczyk Kazimierz
strz. Oślizłok Wiktor

Op die dag bevond mijn afdeling zich bij het Bergjagers Bataljon van Podhale met als commandant overste Complak. De vijandelikheden hielden pas laat in de avond op. Het bataljonshoofdkwartier had zijn intrek genomen in een vrijstaand huis. Daarnaast stond een kleine schuur. Daarin ben ik gaan slapen samen met het grootste deel van mijn commandogroep en van de reparatieafdeling, die naar ons toe was gekomen om een van de trekkers in orde te maken. Het was aan de weg die naar Zondereigen loopt. Vóór het huis waar de Bergjagers in zaten stonden twee radiowagens.

Kolonel Skibiński beschrijft de slachting bij Lipseinde in zijn boek "Pierswa Pancerna" als volgt:

"De brigade was op 2 oktober de hele dag bezig de veroverde plaatsen te verdedigen en men had daarbij veel werk te verrichten omdat onze tegenstander, generaal Sievers commandant van de 719e Infanterie Divisie, de categorische opdracht had gekregen om Zondereigen te heroveren.

Razend voerde hij de hele dag tegenaanvallen uit en hij verloor zijn mensen bij dozijnen door het vuur van onze artillerie, tanks en het Bergjagersbataljon. Wat het schieten betreft lieten de Duitsers zich op deze dag ook niet onbetuigd. Er kwam bijvoorbeeld een zwaar projectiel precies op de schuur terecht waarin het de hoofdkwartieren van de Bergjagers en van de Anti-Tank Afdeling voor de nacht hun intrek hadden genomen. Er

waren ongeveer tien doden en twintig gewonden, waaronder de afdelingscommandant en luitenant Bia»y."

Majoor Morawski schrijft in zijn boek: "Śladami Gašienic" (het spoor van de rupsbanden):

"De commandant van de anti-tank afdeling, majoor Zawisza, heeft zij intrek genomen in de schuur. 's Nachts en bij het aanbreken van de morgen schoot de Duitse artillerie niet veel. Het was een mooie zonnige morgen.

De herfstzon scheen al vrolijk maar ze gaf nog geen warmte. Ineens kwamen er enkele projectiel aansuizen. Ze kwamen precies in onze richting. Explosies.... Enkele vallen hier en daar op het erf maar één valt er op de schuur. Er vlogen houtsplinters, bakstenen, dakpannen en balken rond.

Er werd geschreeuwd en om hulp geroepen. Kan. Karpiński en kapr. Katek waren dood. Por. Biały en ppor. Sordyl en nog vele anderen raakten gewond. Majoor Zawisza was toegetakeld door balken en stenen die op hem vielen. Het commando van de 4e anti-tank afdeling was gedesorganiseerd.

Kolonel Dec schrijft in het boek "Narvik - Falaise":

" De 2e oktober was een pech dag voor de artillerieafdeling van majoor Zawisza. De Duitse artillerie ontdekte hem en vuurde op de schuur, waarin zijn kwartier was gevestigd, een serie salvo's af."

Zo werd de tragedie van mijn commandogroep vastgelegd door de geschiedschrijvers van de divisie; zelf heb ik het als volgt beleefd:

De gevechten die het Bergjagersbataljon moest voeren en waarin het door ons werd ondersteund, waren zeer zwaar. Het terrein was moeilijk, moerassig. Twee trekkers van mijn kannonnen werden beschadigd. Ik heb de reparatieafdeling opgeroepen om naar de frontlijn te komen.

De reparatie duurde tot in de vroege avond. Ik heb toen besloten - nu zie ik dat deze beslissing fout was - de reparatieafdeling die nacht bij ons te laten blijven, zodat zij pas vroeg in de morgen zouden vertrekken. De nacht was koud. We hebben samen, mijn commandogroep en de reparatieafdeling, een plaats gezocht in de kleine stenen schuur. De schuur was helemaal vol en wij lagen dicht bij elkaar. Naast mij lag aan de ene kant luitenant Biały en aan de andere kant luitenant Sordyl. Bij mijn voeten lag kannonier Karpiński. Bij het aanbreken van de dag werd ik

wakker door het gesuis van een artillerieprojectiel en door een ontploffing vlak bij de schuur. Het was niet één schot. Er kwam een heel salvo. Voordat we goed wakker waren en voordat we kans kregen om op te staan, kwam één van de projectielen precies op de schuur terecht en explodeerde temidden van allen die daar lagen.

Behalve de ontploffing zelf en behalve de scherven die er rondvlogen, kwamen dikke balken waarop het dak steunde, bakstenen en dakpannen op ons terecht. En dikke viel balk op mijn been. Mijn gezicht en hoofd zaten vol bloed. Hoofdzakelijk veroorzaakt door stukken baksteen en dakpannen. Naast mij kreeg luitenant Bia»y een grote scherf in zijn dijbeen; luitenant Sordyl had een wond in zijn hoofd. Karpiński.....hij leefde niet meer. De Duitse artillerie vuurde maar één salvo af. Waarschijnlijk waren ze zuinig met hun munitie maar mijn hele commandogroep en de reparatieafdeling werden tragisch getroffen.

De lijst van gesneuvelden en gewonden wijst uit dat het commando van mijn afdeling niet meer bestond. Nadat de Bergjagers ons uit het puin hadden gehaald bleek dat ik niet kon staan. God heeft mij gered. Ook Pechaczyk, mijn chauffeur, was in leven gebleven omdat hij buiten in zijn carrier had geslapen. (op de foto van de schuur staat hij voor de ingang)

Ontzet keek ik naar mijn mensen. Het Bergjagersbataljon vertrok voor de aanval. Ook overste Complak vertrok. Wij bleven alleen achter. Ambulances kwamen en namen de gewonden mee. De vier gesneuvelden moesten begraven worden maar wie moest het graf delven?

Alleen Pechaczyk en ik waren er nog. De commandant van ons regiment, majoor Ejsmont, werd gewaarschuwd door de Bergjagers en hij kwam naar ons toe. Toen hij zag in welke psychische en lichamelijke toestand ik was, gaf hij mij opdracht in zijn auto te stappen en weg te gaan. Ik heb geweigerd; mijn mensen zijn nu aan het vechten; ik moet bij hen zijn.

Majoor Ejsmont heeft mij bij het weggaan nog gezegd dat hij luitenant Grzelachowski zou sturen en dat deze het commando van de afdeling zou overnemen. Ik kon dan naar het regimentshoofdkwartier gaan.

Er kwam nog een ambulance om de laatste gewonden van ons en van de Bergjagers mee te nemen. Zij wilden

mij ook meenemen, maar ik heb geweigerd. Korporaal Pechaczyk en twee man van de Bergjagers waren kuilen aan het graven voor onze vier gevallenen.

Mijn hoofd hebben ze verzorgd en verbonden. Ik had een verschrikkelijke pijn in mijn linker been, maar dat was alleen maar gekneusd door de balk die op mij gevallen was.

De gesneuvelden hebben we in dekens gewikkeld en begraven. Korporaal Kalek, de beste monteur van het hele regiment, diende al voor de oorlog in Polen in de reserve. Als het niemand wilde lukken een motor te repareren dan vroegen ze Kalek en die vond altijd een oplossing. Hij was beter dan sergeant Szwedek, het hoofd van de reparatieafdeling.

Nu hadden we noch Kalek, noch Szwedek. Karpiński mocht ik het meest van allen. Deze werkelijk mooie jongen uit de provincie Poznań was gedwongen in het Duitse leger, het Afrika Korps, gegaan. In Libië is hij in Engelse krijgsgevangenschap gekomen en van daaruit ging hij vrijwillig in het Poolse leger.

Daarna werd hij bij ons ingedeeld. Bij de Duitsers was hij tankchauffeur. Bij ons reed hij met de tank van luitenant Biały waar een radiostation in zat om verbinding te onderhouden met hogere eenheden.

In: "MERKSPLAS OORLOGS BOEK" staat op bladzijde 180 het volgende:

"Die avond reden de Poolse tanks tot aan het "Merkske", dat op ca 1 km van Zondereigen door de weiden vloeit. Wat later op de avond trokken ze zich op enkele honderden meters terug om te rusten en te slapen. De dag was goed geweest.

Ze hadden gans Merksplas bevrijd. Eén van de Polen had zijn eigen broer teruggevonden tussen de krijgsgevangenen. Deze was door de Duitsers verplicht om met hen mee te vechten. De Polen hadden op het Lipseinde ook zes kanonnen veroverd, die uiteindelijk van Poolse makelij bleken te zijn.

Op het veld naast de splitsing van de weg over het Lipseinde en het Geheul, hadden de Polen een grote parkeerplaats gemaakt. Ook bij Thijs Maes op de werf stonden er militaire voertuigen.

In huizen, schuren en stallen sliepen er Polen. Anderen groeven een brede geul in de grond en reden daar hun tank over. Een aantal dagen keerden de bevrijders hier terug om uit te rusten.

Op 2 oktober hadden de Polen hard moeten vechten, op een moerassig terrein. Kolonel Complak, de commandant van de 2e Poolse gevechtsgroep, ging die nacht slapen bij Huybrechts op het Lipseinde. Vóór het huis stonden twee radiostations.

Majoor Zawisza zocht een slaappleats in de schuur. Het grootste deel van zijn groep alsook de mensen van zijn reparatieafdeling sliepen daar die nacht. Toen die ochtend de herfstzon al begon te schijnen, hoorde men plots het suizen van enkele projectielen. De Duitsers hadden één salvo afgevuurd. Mooi op een lijn langs de laan sloegen de granaten in:

- op de hoek van de Strikkeweg bij Louis Gilles*
- langs de baan in de richting van "de handpaal"*
- Bij Huybrechts op de schuur*

Deze laatste granaat kwam terecht midden in het groepje slapende Polen."

Mijn radiostation was niet beschadigd maar ik had niemand om het te bedienen. De dappere sergeant Smoleński, die het zo goed gedaan had op "Maczuga", er kanonnier Adamski waren gewond. Zelfs de brandstof-onderofficier sergeant Szlubowski en de verpleger Oślizłok waren gewond.

Met heel veel moeite liep ik naar mijn carrier. Zelf heb ik radiocontact opgenomen met mijn onderdeel. In het Pools in klare taal, (zonder code) heb ik verteld wat er gebeurd was. Ik heb gezegd dat ik naar de bergbewoners (Podhale) zou gaan.

Pechaczyk heeft mij met veel moeite in de carrier geholpen. Mijn been deed verschrikkelijk pijn en ik kon het niet buigen. Pechaczyk ging achter het stuur zitten. We vertrokken om ons aan te sluiten bij overste Complak, commandant van de Bergjagers van Podhale.

De kleine Żora (ons hondje) deed zo aandoenlijk alsof ze me wilde troosten. Ze was altijd zo lief en ze kon je zo trouw aankijken. Zij bleef nog over.

2 ~~3~~ oktober 1944 in België

Salg bij Zondereigen

Gewond: kan. Sadło Stanisław
st. strz. Marusa Jan

Overste Complak bevond zich op een punt in de voorste linie. Omdat ik niet kon lopen heb ik Pechaczyk gevraagd tussen de bosjes zo ver mogelijk naar voren te rijden om zo dicht mogelijk bij de overste te komen. Toen we er nog ongeveer 100 meter vandaan waren stopten we.

Ik keek rond om de commandant van het Podhale (Bergjagers) Bataljon te vinden. Met veel moeite vanwege de pijn is het me gelukt mijn benen uit de carrier te krijgen en ik stond op de grond. Er viel een schot. Ik hoorde alleen gesuis en tegelijkertijd een angstig hartverscheurend gehuil van Żora. Ik begreep niet wat er gebeurde.

In een flits zag Pechaczyk eruit springen en zich op de grond werpen. Dat was een Duits anti-tank projectiel. Het heeft de pantser-plaat aan de voorkant doorboord, de leuning van mijn stoel, de radio, Żora gedood en daarna vloog het nog verder.

De carrier, die door het projectiel doorboord was, met de bebloede rugleuning - dat was het bloed van Żora - was onbruikbaar geworden. Pechaczyk ondersteunde mij en te voet hebben we de overste bereikt.

Ik was ook nog onbruikbaar geworden, zonder enige verbinding met mijn batterijen. In de buurt bevond zich een van mijn kannonnen. We gingen daar naar toe. Er viel weer een schot.

Er waren twee gewonden. Marusa, een bergbewoner uit Zakopane, was op een verschrikkelijk manier gewond in zijn gezicht. Hij was helemaal bebloed en hij gilte angstwekkend van de pijn. We hebben ons noodverband opgezocht en ik heb zelf zijn bebloed hoofd een beetje verzorgd en verbonden. Hij gilte van de pijn en de schrik. Ik had de indruk dat hij een oog kwijt was.

Daarna kwam luitenant Grzelachowski met een jeep. Eerst heeft hij de gewonden naar achteren gebracht. Daarna kwam hij terug om Pechaczyk en mij te halen. De volgende dag kreeg ik aanvulling van mijn manschappen, een nieuwe carrier en een nieuw radiostation. Ondanks de alarmtoestand heb ik mijn afdeling kunnen reorganiseren.

5 oktober - in Nederland
De slag bij Baarle-Nassau

gewond: st.strz. Wojciechowski Jerzy
strz. Szklar Zygmunt
kapr. Domagała Franciszek
st.strz. Szawiński Kan
strz. Nikolin Konstanty

Ik had slechts één dag om mijn afdeling te reorganiseren. Het commando kon ik niet overdragen omdat we weer in actie moesten komen en ook omdat mijn plaatsvervanger, luitenant Grzelachowski, een nieuweling in gevechtssituaties, nodig was in de tank met het radiostation dat de verbinding naar boven onderhield.

De 3e Infanterie Brigade ging over tot de aanval op Baarle-Nassau (een Belgische enclave in Nederland). De plaats werd pas laat in de avond, na zeer zware gevechten, veroverd. Die werden gevoerd door het 8e en 9e Infanterie Bataljon met ondersteuning van het 1e Pantser Regiment. Straatgevechten duurden nog de hele nacht.

Deze dag ondersteunde mijn afdeling het negende Infanterie Bataljon van overste Szydłowski. de band tussen onze twee bataljons was steeds nauwer aan het worden. Wij hadden weer vijf gewonden. De hele bediening van een stuk.

Gealarmeerd door een tankaanval heb ik mijn stukken naar voren geplaatst. Toen ze op de verharde weg naar voren gingen is een trekker op een mijn gereden. Er volgde een explosie die de zware gepantserde trekker omhoog wierp en daardoor raakte de hele stuksbediening gewond. We waren weer een stuk met bediening en al kwijt.

Bovenstaand gedeelte uit de memoires van majoor Zawisza werd door een onbekende voortreffelijk vertaald uit het Pools. Het volgende stuk, Zawisza's nummering

vanaf blz. 151, werd door Jos van Alphen vertaald uit het Frans. Dit verslag heeft hij speciaal voor mij gemaakt. Zelfs met een tekening erbij.

29 oktober 1944 in Nederland

Slag bij Dorst

Gesneuveld: kapr. Molik Andrzej begraven te Breda

Ginneken
uhf. Gałuszka Antoni overleed later in Antwerpen en daar begraven op "Schoonselhof"

Gewond: uhf. Żarczyński Antoni
plut. Świetlicki Alexander
uhf. Ciepeliński Piotr
uhf. Guzy Piotr
uhf. Rotwand Jan
kapr. Rozycki Józef

Op 27 oktober 1944 had onze Pantserdivisie de aanval ingezet op de stad Breda. Uit de herinneringskalender van de Divisie:

"28 oktober. De groep Dragon (10e regiment Dragonders, 24e Regiment Lanciers uitgerust met Sherman tanks alsmede de 4e Anti-Tank Afdeling) had na een moeilijke veldslag Molenschot en Dorst veroverd. Het grootste gedeelte van de Divisie was in afwachting voor het offensief op Breda."

Ik heb deze episode als volgt beschreven:

Molenschot hebben we op 28 oktober bijna tegen de avond veroverd. De gevechtsgroep Dragon wilde van het succes gebruik maken door 's nachts Dorst te veroveren. Het 24e Regiment Lanciers met ging met tanks voorop, gevolgd door het 10e Regiment Dragonders met gepantserde hafrupsvoertuigen. Daarna volgden mijn twaalf getrokken anti-tank kanonnen.

In plaats van de grote weg Tilburg-Breda moesten we noodgedwongen een karrespoor nemen, een weinig gelukkige route, in zeer slechte staat met aan beide zijden diepe sloten die vol water stonden. (Dit was het karrespoor tussen Dorst en Lijndonk waarvan het stuk op Dorst's grondgebied Leverstraat heet)

Blz. 152

De rupsen van de tanks en de halftracks hadden dit karrespoor omgevormd tot een moeras dat onmogelijk te

nemen was door mijn zware kanonnen. De nacht was pikdonker. Twee trekkers met kanonnen waren al vastgereden. De weg was te slecht om er met de andere kanonnen door te gaan.

Door de radio heb ik majoor Mincer laten weten dat mijn vuurmonden onmogelijk verder konden en dat ik moest wachten tot de volgende morgen. "s Morgens zijn we er in geslaagd de kanonnen uit de modder te trekken.

Opmerking van vertaler:

In 1982 vertelde majoor Zawisza dat hij in de vroege morgen eerst alleen met Pechaczyk in hun carrier een verkenning deed tot aan de kerk in Dorst. Er was niets te zien, de weg was vrij. Daarna reden zij terug naar Lijndonk.

Daarna heb ik aan het hoofd van de colonne in mijn carrier de opmars hervat om me bij de Dragonders te voegen. Toen ik op enkele meters van de grote weg was zag ik in de kleine beboste heuveltjes voor me verschillende kleine colonnes oprukkende Duitse infanteristen.

Een mitrailleur opende het vuur op mij. Ik had geen enkele bescherming vóór mij omdat op het punt waar we stonden de gevechtsgroep, die voorop ging naar Breda, linksaf geslagen was.

Ik ben gestopt....Er was geen tijd meer om per radio bevelen te geven. Te voet ben ik naar achteren gelopen terwijl ik het bevel gaf de vuurmonden ter plaatse af te koppelen en het vuur te openen. De granaten van mijn kanonnen waren van het anti-tank type maar het effect op de Duitsers was in ieder geval van morele aard.

Bij elke vuurmond hoorde ook een machinegeweer. Deze machinegeweren hielden de opmars van de Duitsers tegen. Nadat ik de bevelen gegeven had ben ik terug naar voren gegaan in de richting van mijn carrier waar een radio in zat.

Onderweg ontmoette ik Pechaczyk, mijn chauffeur, die zich met andere soldaten van mijn bemanning terugtrok omdat de eerste drie voertuigen aan de kop van de colonne al in Duitse handen waren. Als gevolg daarvan had ik geen radiocontact meer.

Ik zag dat links en rechts van de colonne steeds meer Duitsers ons omringden. Het was moeilijk voor me om te berekenen hoe groot de sterkte van de vijand was. Na de

veldslag heeft men vastgesteld dat het twee bataljons infanterie waren. Ik zag steeds meer Duitse infanteristen de bosjes voor mij verlaten. Het bleef maar door gaan.

De Duitsers omsingelden bijna mij hele colonne vuurmonden die op de kleine moerassige weg stond. Het duurde meer dan een uur maar we hielden al die tijd stand met het verdedigen van onze vuurmonden

Kolonel Majewski, commandant van de 10e Cavalerie Brigade, stuurde drie tanks om er achter te komen wat er aan de hand was. Onze vuurmonden, die bijna helemaal omsingeld waren door Duitsers, werden gered door twee eskadrons van 24 Pułk Ułanów, onder commando van majoor Rakowski. Zij arriveerden dwars door de velden ten zuiden van Dorst. De Duitsers trokken terug en ze lieten hun gewonden achter. Van mijn jongens heeft er een zijn leven gegeven en zeven anderen zijn gewond geraakt.

Aan het eind van de colonne lag een kleine boerderij met enkele bomen erbij. Daar hebben we provisorisch Molik begraven en daar hebben wij in afwachting van ambulances onze gewonden verzameld.

Opmerking:

Dat was de boerderij van Pieter Stevens op Lijndonk. Stevens bood aan om een kist te timmeren om Molik in te begraven maar Zawisza wilde daar niet op wachten. Hij had haast want de verovering van Breda werd door deze Duitse tegenaanval vertraagd. De gesneuvelde werd in een deken gerold en bij Stevens op de wei begraven.

De 4e Anti-Tank Afdeling is zonder dralen weer opnieuw langs Dorst op weg gegaan om de slag om Breda, die ons dezelfde dag nog wachtte, mee te gaan voeren.

Aan het eind van de oorlog heeft de Schotse stad Lanark (klopt niet, was Mildenhall in Suffolk) het Anti-Tank Regiment een vaandel aangeboden. Op het vaandel staat tussen andere namen van veldslagen in gouden letters de naam DORST.

Thans berust dit vaandel in het Sikorski Instituut te Londen.

Opmerking: Ik heb wel het vaandel gevonden in Londen maar helaas niet de beschreven tekst!! Krzysztof Barbariski heeft met lange ladder gekeken!!

16 Augustus 1944 --in Frankrijk.

Slag bij JORT.

gevallen: Sld. DUDEK Zygmunt

gewond :sgt. ZAPALA Lucjan

sld. WESOLOWSKI Jozef

wachtm. RUNGE Brunon (hij bleef toch in het bataljon)

Vanwege de voortdurende Duitse nederlagen in hun actie tegen het Amerikaanse leger, dat snel naar het oosten oprukte, waardoor de Duitsers bedreigd werden door een mogelijke omsingeling vanuit het zuiden, ging een groot aantal Duitse troepen zich in oostelijke richting terugtrekken.

De 1e Poolse Pantserdivisie en de Canadese 4e Pantserdivisie werden snel naar het oosten overgeplaatst. Zij kregen de opdracht zeer snel enkele strategisch belangrijke punten te veroveren, omdat verwacht werd dat de Duitse SS'pantserdivisies zich spoedig zouden terugtrekken. Onze taak was hun de weg af te snijden waardoor de hele kracht van hun aanval zich tegen ons zou richten.

Een nauwkeurige beschrijving van deze actie vindt men in het boek van de Franse journalist Eddy Florentin: Stalingrad en Normandje. Voetnoot: In dit boek wordt zeer loffelijk over de Poolse divisie gesproken maar ons bataljon wordt er niet in genoemd. Eén voetnoot.

En wij waren de acteurs, wij bloedden en stierven. De eerste etappe vormde het veroveren van die punten waar het oversteken van de rivier de Dives bij Jort mogelijk was.

19-20-21 Augustus 1944 --in Frankrijk

De driedaagse slag op de Maczuga-de heuvels 262-Coudehart-Mont Ormel.

gevallen: sld WITOLD Gwidon.

sld CYGANIEWICZ Boleslaw

sld ADAMCZEWSKI Tadeusz

gewond: sld LEJBOWICZ Gregor

vndr PAWLOWSKI Antoni

sld KISIEL Czeslaw

kpl KRASNODGBSKI Kazimier

Generaal Maczek heeft in zijn gevechtrapport het volgende gezegd:

"De dagen 19, 20 en de ochtend van 21 Augustus waren zwaar, maar glorieus vanwege de gevechten met de elite van het Duitse leger, twee SS'pantsekorpsen, die tegen elke prijs onze linies wilden doorbreken!"

Kolonel Noël, commandant van de artillerietroepen bij de divisie schreef in zijn gevechtrapport:

"Het eerste anti-tank artillerieregiment opereerde door middel van bataljons die toegevoegd waren aan de fronttroepen gedurende de gehele gevechtsperiode en redde vaak de vooruigeschoven troepen uit kritische situaties in verband met tankaanvallen van de vijand. De anti-tank bataljons vormden letterlijk het skelet van de afweer. Alleen al hun aanwezigheid verhoogde het zelfvertrouwen van de infanterie. Eén van de bataljons heeft in de periode van 24 uren 7 vijandelijke tanks op zijn rekening staan."

Dit was het vierde anti-tank bataljon en ik had de eer de commandant te zijn daarvan.

Explosie. Dit is het geluid van een zeventien-ponds geschut van het anti-tank bataljon. Kpl Saczurek is aan het schieten. De afstand is klein en de aanvangssnelheid van het projectiel is zo hoog, dat de tank is gaan wankelen, de pantserplaat werd doorboord als een stukje karton, de bemanning werd gedood en de tank is gaan branden. Een ogenblik later weer een schot van een ander geschut. Weer raak.

Tanks schieten alleen op een zodanige afstand dat het effect gegarandeerd is. Toch moeten ze voortdurend schieten. De Duitse aanval gaat onophoudelijk door. De Duitsers sneuvelen massaal, maar toch blijven ze naar voren dringen. De krijgsgevangenen houden zich heel goed. Uitdagende kerels, lechamelijk uitstekend in conditie. De SS-ers kijken je brutaal aan alsof ze willen zeggen: We zullen nog wel eens zien wie de gevangene zal zijn en wie de overwinnaars. Pas wanneer ze bij de menigte van de krijgsgevangenen terecht komen op een open plek in het bos en zich daar rustig moeten houden, bedreigd door het vuur van hun eigen artillerie, beginnen ze hun zelfingenomenheid te verliezen en worden zichtbaar

bang. Het 17 ponds geschut is zorgvuldig gacamoufleerd. Het staat bij een grote struik, de pantsetplaat bedekt met groene takken, zodat de kleur een eenheid vormt met de omgeving. Tengevolge van de vorm van het geschut-laag en vrij breedvalt het helemaal niet op, ook niet van dichtbij. De lange loop is deigend op de weg gericht. Een brede achterkant, desteeunen stevig in de aarde. Een deel van de bemanning ligt naast het geschut te slapen ondanks het voortdurende artillerievuur.

Op de "Maczuga" was de overste Szydlowski de commandant. In mijn herinnering was hij de dapperste van alle commandanten onder wie ik deze veldtocht gevochten heb.

Op een velletje, gescheurd uit zijn notitieboekje heeft hij met potlood geschreven "De koördinatie van de anti-tank afweer op de "Maczuga" draag ik op aan de ritmeester Zawisza."

w.g. Lt-kol Szydlowski

Dit kladje legde een enorme verantwoordelijkheid op mijn schouders. Alle troepen werkten uitstekend mee met mijn beschietingsplannen zonder enige tegenstribbelin. De generaal Maczek schrijft in zijn gevechtrapport No 2:

" Veroverd en/of vernietigd materieel:

55 tanks en pantservoertuigen"

Dit aantal overwonnen tanks werd befeikt door het vuur van het eerste en het tweede pantserregiment, van het 1e.8e en 9e infanteriebataljon en van mijn 17 ponderbataljon.

Op de "Maczuga" zijn drie van mijn jongens gevallen en vier gewond. Cyganiewicz stond bij het geschut. Hij werd getroffen door een machinegeweer van een Duitse tank.

Adamnczewski kwam om door artillerievuur.

En Witold Guido? Guido bediende mijn radiostation voor de verbinding met de troepen. Hij was klein, tenger, zwak van gezondheid. Hij behoorde tot de categorie, die zich bij het Poolse leger aangesloten had vanuit het Duitse Afrika Korps van Rommel. Hij kwam uit Silezie maar zijn echte naam en voornaam kende ik niet. Voor ons was hij gewoon Guido.

Tegn de avond is het wat rustiger geworden. Het word donker. Duitsers, die hun t. troepen kwijtgeraakt waren, probeerden door onze linies door te glippen. Overal hoorde je schreeuwen en schoten van handwapens. Bij mijn kleine carrier gingen we op de grond liggen: de bestuurder kpl Pechaczek, de radioman sld Witold Guido en ik. Doodmoe vielen we in slaap. Infanteriepatrouilles bewaakten ons. Ineens werd ik wakker door vreemde geluiden. Ik sprong op en nog half in slaap pakte ik de revolver.

Twee Duitsers, grote lange kerels, SS-onderofficieren kwamen op ons plekje terecht. Eén van hen was met Pechaczek aan het worstelen en dan andere hield de kleine, tengere Witold in zijn klauwen. Zij waren vlak naast mij. Op degene die Witold vasthield, heb ik twee schoten gelost. Hij was meteen dood. De andere, die met Pechaczek worstelde, deed meteen zijn handen omhoog.

Een van mijn schoten heeft ook een hand van Guido geraakt. De wond was niet diep. Toch heb ik hem naar het "kasteeltje" gestuurd, naar de eerste-hulppost. Pechaczek vroeg mij, wat hij met de andere moest doen, die zich overgegeven had. Ik gaf hem antwoord waar ik me nu voor schaam: Leg hem naast die. Dit bevel heeft hij niet uitgevoerd. Nu ben ik Pechaczek heel dankbaar daarvoor. Hij bracht de Duitser weg naar de open plek in het bos en voegde hem bij het grote aantal krijgsgevangenen die zich daar reeds bevonden. Heel vroeg in de ochtend overvielen Duitse tanks de eerste hulppost bij het kasteeltje. Zij openden het vuur. Veel van onze mensen werden gedood, o.a. de aalmoezenier Hupa en de kleine Guido, Witold. Pechaczek heeft hen beiden begraven in één graf.

1-2 oktober 1944--in Belgie

Slag bij Lipseide

gevallen: kpl KALEK Jozef -- *Bianel*

sld KARPINSKI Franciszek

sld 1 SLIZEWSKI Bazyli

sld 1 STELMACH Stefan

gewond maj ZAWISZA Andrej

elt. BIALY Zdislaw

tl. SORDYL Kazimirz

sgt. SZLUBOWSKI Henryk

sgt. SZWEDEK Jan

sgt.SMOLENSKI Kazimier
vdg.BARTOSZEWICZ Leonard
kpl.GRABARCZYK Franciszek
sld l.SUDKOWSKI Marian
sld l.ADAMSKI Wacław
sld l.FEDYCZEK Kazimier
sld.OSLIZLOK Wiktor

Op deze dag bevond mijn bataljon zich bij het Podhale bataljon van de overste Complak.Het gevecht hield pas laat in de avond op.Het commando van het bataljon heeft voor de nacht zijn intrek genomen in een apart staand huis.Daarnaast bevond zich een kleine schuur.Daarin ben ik gaan slapen samen met het grootste deel van mijn commandogroep en van de reparatieafdeling,die bij ons gekomen was om een van de trekkers in orde te maken.Dit was aan de weg die naar Zoder eigen gaat.Vóór het huis van het Podhale bataljon stonden twee radiostations. De kolonel Skibinski beschrijft de slag bij Lipseinde in zijn boek"Pierwsza Pancerna"(le Pantserdivisie) als volgt"De brigade was de gehele dag van 2 oktober bezig de veroverde punten te verdedigen en zij had daarbij veel werk te verrichten,omdat onze tegenstander Generaal Sievers,commandant van de 719e pantserdivisie een kategorische opdracht had gekregen Zoder eigen terug te veroveren; razend voerde hij de hele dag tegenaanvallen uit en hij verloor zijn mensen bij dozijnen door het vuur van onze artillerie,tanks en het Podhale bataljon.Wat het schieten betreft,deden ook de Duitsers op deze dag niet gering mee.Onder andere kwam een zwaar projectiel precies in de schuur terecht,waarin het commando van het Podhale bataljon en van het anti-tank bataljon voor de nacht hun intrek genomen hadden.Er waren ongeveer tien doden en twintig gewonden de bataljonscommandant Maj Zawisza en Lt Bialy.

Majoor Morawski schrijft in zijn boek"Sladami Gasienic"(Het spoor van de rupsbanden):"De commandant van het anti-tank bataljon,maj Zawisza heeft plaatsgenomen in de schuur.In da nacht en bij het aanbreken van de ochtend schoot de Duitse artillerie niet veel.De ochtend was mooi,zonnig.De herfstzon scheen vrolijk,maar zij gaf nog geen warmte.Ineens suisden er enkele projectielen.Ze komen precies hier naar toe.Explosies. Enkele hier en daar op het erf en één in de schuur.Er vlogen splinters rond,maar ook bakstenen,dakpannen,balken.Er werd geschreeuwd en om hulp geroepen.Sld.Karpinski door,ook kpl Kasek.Elt Bialek gewond,lt Sordyl ook gewond...en nog vele anderen.Zawisza toegetakeld door balken en stenen die op hem vielen.Het commando van het vierde bataljon gedesorganiseerd"

Kolonel Dec schrijft in het boek "Narvik-Falaise" .."De 2e oktober was een pechdag voor het artilleriebataljon van Maj. Zawisza.De Duitse artillerie heeft hem gevonden en op de schuur-zijn kwartier- een serie salvo's afgevuurd" Zo wordt de tragedie van mijn commandogroep beschreven door de geschiedschrijvers van de divisie;zelf heb ik dat beleefd als volgt.

De gevechten die het Poolse infanteriebataljon moest voeren en waarin het door ons ondersteund werd,waren zeer zwaar.Het terrein was moeilijk,moerassig.Twee trekkers van mijn kanonnen werden beschadigd.Ik heb de reparatieafdeling ontboden om op de eerste lijn te komen.Het reparatiewerk duurde tot de vroege avond.Ik heb toen besloten-nu zie ik dat deze beslissing fout was-de reparatieafdeling de nacht bij ons te laten blijven,zodat zij pas vroeg in de ochtend zou weggaan.De nacht was koud.Allen samen,mijn commandogroep en de reparatieafdeling hebben we plaats gezocht in een kleine stenen schuur.De schuur was helemal vol en wij lagen dicht bij elkaar.Naast mij lag aan de ene kant Lt Bialy en aan de andere kant lt Sordyl.Bij mijn voeten lag sld Karpinski.Bij het aanbreken van de ochtend werd ik wakker door het gesuis van een artillerieprojectiel en door een ontploffing vlak bij de schuur.Dat was niet één schot.Er kwam een heel salvo. Voordat we goed wakker werden en voordat we de kans hadden om op te staan, kwam één van de projectielen precies in onze schuur terecht en explodeerde temidden van ons allen die daar lagen.Behalve de ontploffing zelf en behalve de splinters die er rondvlogen,kwamen dikke balken op ons terecht waarop het dak steunde,bakstenen en dakpannen.Een dikke balk kwam op mijn benen terecht mijn gezicht en hoofd zaten vol bloed,hoofdzakelijk veroorzaakt door stukken bakstenen en dakpannen.Naast mij ,lt Bialy kreeg een grote splinter in zijn dijbeen;tlt Sordyl had een wond in zijn hoofd.Karpinski....hij leefde niet meer.De Duitse artillerie heeft slechts één salvo afgevuurd.Waarschijnlijk waren ze zuinig met hun munitie,maar mijn gehele commandogroep en de reparatieafdeling werden

tragisch getroffen.

De lijst van gevallen en gewonden wijst uit dat het commando van mijn bataljon niet meer bestond.

Nadat de Podhale-infanteristen ons uit het puin gehaald hadden, bleek dat ik kon staan. God heeft mij gered. Levend gebleven was ook kpl Pechaczek, mijn chauffeur die in zijn carrier buiten geslapen had (Op de foto van de schuur staat hij voor de ingang)

Ontzet keek ik naar mijn mensen. Het Podhale bataljon vertrok voor de aanval. Ook de overste Complak vertrok. Wij bleven alleen. Ambulances kwamen en namen de gewonden mee. De vier gevallen moesten begraven worden, maar wie moest het graf graven? Alleen Pechaczek en ik waren er nog. De Regimentscommandant, Maj Epsymont, werd gewaarschuwd door Podhale mensen en kwam bij ons aan. Toen hij zag in welke psychische en lichamelijke toestand ik was gaf hij mij opdracht in zijn auto te stappen en weg te gaan. Ik heb geweigerd; mijn mensen zijn nu aan het vechten, ik moet bij hen zijn. De Maj. Epsymont heeft mij bij het weggaan nog gezegd dat hij de elc Gzelachowski zou sturen en dat deze het commando over het bataljon zou overnemen en dat ik naar de regimentscommandant zou gaan.

Er is nog een ziekenwagen gekomen om nog delaatste gewonden van ons en enkele van Podhale mee te nemen. Ze wilden mij ook meenemen, maar ik heb geweigerd. Kpl Pechaczek en twee mensen van Podhale waren kuilen aan het graven voor onze vier gevallen. Mijn hoofd hebben ze verzorgd en verbonden. Ik had een verschrikkelijke pijn in mijn linkerbeen, maar dat was alleen maar gekneusd door de balk die er op gevallen was. De gevallen hebben we in dekens gewikkeld en begraven. Kpl. Kalek, de beste monteur in het hele regiment, was al voor de oorlog in Polen in reserve. Als ^{niemand} wilde lukken een motor te repareren, dan vroegen ze Kalek en die vond altijd een oplossing, beter dan het hoofd van de reparatieafdeling, sgt Szwdek. Nu hadden we noch Kalek, noch Szwedek. Karpinski mocht ik het meest van allen. Deze werkelijk mooie jongen uit de provincie Poznan was gedwongen in het Duitse leger, in het Afrikakorps in Libie, daar is hij in Engelse krijgsgewoenschap gekomen en van daaruit vrijwillig in het Poolse leger en bij ons ingedeeld. Bij de Duitsers was hij tankbestuurder; bij ons bestuurde hij de tank van de lt Bialy met een radiostation voor de verbinding naar boven.

Mijn radiostations waren niet beschadigd maar ik had niemand om ze te bedienen. De dappere sgt Smolenski, die het zo goed gedaan had op de "Maczuga" en sld Adamski waren gewond. Zelfs de brandstofonderofficier, sgt SZLUBOWSKI en de zieken verzorgers sld Osliztok waren gewond.

Met heel veel moeite liep ik naar mijn carrier. Zelf heb ik radiocontact opgenomen met mijn troepen. In het Pools, in gewone taal (zonder code) heb ik verteld wat er gebeurd was. Ik heb gezegd dat ik naar de bergbewoners (Podhale) zou gaan. Pechaczek heeft mij met veel moeite in de carrier geholpen. Mijn been deed verschrikkelijk pijn en ik kon het niet buigen. Pechaczek ging achter het stuur zitten. We vertrokken om ons aan te sluiten bij de overste Complak, commandant van Podhale. De kleine Zora (een hondje) deed zo aandoenlijk, als of ze me wilde troosten. Ze was altijd zo lief en ze kon je zo trouw aankijken. Zij bleef nog over.

2-3 October in België

Slag bij Zondereigen.

gewond: sld. SADLO Stanislaw

sld l MARUSAN Jan

Overste Complak bevond zich op een punt in de voorste linie. Omdat ik niet kon lopen heb ik Pechaczek gevraagd tussen de bosjes zo ver mogelijk naar voren te rijden om zo dicht mogelijk bij de overste te komen. Toen we er nog ongeveer een 100 meter vandaar waren stopten we. Ik keek rond om de commandant van Podhale te vinden. Met veel moeite vanwege de pijn is het me gelukt mijn benen uit de carrier te krijgen en ik stond op de grond. Er viel een schot. Ik hoorde alleen het gesuis en tegelijkertijd een angstig hartverscheurend gehuil van Zora. Ik begreep niet wat er gebeurde. In een flits zag ik Pechaczek eruit springen en zich op de grond werpen. Dat was een Duits anti-tank projectiel. Het heeft de pantserplaat van de voorknat doorboord, de leuning van mijn zitting, da radio, Zora gedood, en het vloog met een geshis verder. De carrier die door het projectiel doorboord was, met de bebloede rugleuning van mijn zitting - dat was van Zora - was onbruikbaar geworden. Pechaczek ondersteunde mij en te voet hebben we de overste bereikt. Ik was ook onbruikbaar geworden, zonder enige verbinding met

mijn troepen. In de buurt bevond zich een van mijn kanonnen. We gingen daar naar toe. Er viel wéér een artillerieshot. Er waren twee gewonden. Marusan, een bergbewoner uit Zakopane, was op een verschrikkelijke manier gewond in zijn gezicht. Hij was helemaal bebloed en hij gilte angstwekkend van de pijn. We hebben een noodverband bij elkaar gepakt en ik heb zelf zijn bebloed hoofd een beetje verzorgd en verbonden. Hij gilte van de pijn en van de schrik. Ik had de indruk dat hij een oog kwijt was.

Met een jeep is de elt Grzelachowski gekomen. Eerst heeft hij de gewonden naar achteren gebracht. Daarna kwam hij terug om Pechaczek en mij te halen. De volgende dag heb ik aanvulling van mijn manschappen gekregen, een nieuwe carrier voor mij en een nieuw radiostation. Ondanks de alarmtoestand heb ik mijn bataljon gereorganiseerd.

5 October 1944 -in Nederland
De slag bij Baarle Nassau

gewond: sld 1. WOJCIECHOWSKI Jerzy
sld. SZKLAR Zygmunt
kpl. DOMAGALA Franciszek
sld 1. SZAWINSKI Jan
sld: NIKOLIN Konstanty

Ik had slechts een dag om mijn bataljon te reorganiseren. Het commando kon ik niet overdragen, omdat we weer in actie moesten komen en de elt Gzalachowski, een nieuweling en gevechtssituaties, was nodig als mijn plaatsvervanger in de tank met het radiostation vanwege de verbinding naar boven.

De derde infanteriebrigade ging over tot een aanval op Baarle-Nassau (een Belgische enclave in Nederland). De plaats werd pas laat in de avond veroverd, na zeer zware gevechten, gevoerd door het 8e en 9e infanteriebataljon met ondersteuning door het 1e pantserregiment. Straatgevechten duurden nog de hele nacht.

Deze dag ondersteunde mijn bataljon het negende infanteriebataljon van de overste Szydowski. De band tussen onze bataljons was steeds nauwer aan het worden. Wij hadden weer vijf gewonden. De gehele bediening van een geschut. Gealarmeerd door een tankaanval heb ik mijn troepen naar voren verplaatst. Toen ze op de verharde weg naar voren reden, heeft de trekker een mijn geraakt. Er volgde een explosie, die de zware, gepantserde trekker omhoog wierp en deze verwondde de gehele bediening. We waren een geschut kwijt met de gehele bediening daarbij

Samenvatting blz 151.

29 October in Nederland
Slag bij Dorst.

gedood: kpl. MOLIK Andrzej
gewond: uhlan ZARCZYNSKI Antoni
uhlan GALUSZKA Antoni -
sergent SWIETLICKI Alexander
uhlan CIEPIELNIK Piotr
uhlan GUZY Piotr
uhlan ROLWAND Jan??
kaparał ROZYCKI Jozef

27 October 1944 had onze pantserdivisie de aanval ingezet op de stad Breda. Uit de herinneringskalender van de Divisie:

28 October. De groep Dragon (10e regiment dragonders, 24 regiment uhlanen met Sherman tanks alsmede de 4e anti-tank batterij) had na een moeilijke veldslag Molenschot en Dorst veroverd. Het grootste gedeelte van de Divisie was in afwachting voor het offensief op Breda.

Ik heb deze episode als volgt beschreven:

Molenschot hebben we op 28 October bijna tegen de avond veroverd. De gevechtsgroep Dragon wilde van dit succes profiteren door 's nachts Dorst te veroveren. Het 24e regiment uhlanen met tanks ging voorop, gevolgd door het 10e regiment Dragonders met gepantserde halfrupsvoertuigen. Na hun kwamen mijn 12 anti-tank kanonnen getrokken.

In plaats van de grote weg Tilburg-Breda waren verplicht een pad te nemen, een weinig gelukkige route, in zeer slechte staat met aan beide zijden diepe sloten gevuld met water.

De rupsen van de tanks en de halftracks hadden deze kleine weg omgevormd in een moeras dat onmogelijk te nemen was door mijn zware kanonnen.

De nacht was pikdonker. Twee trekkers met kanonnen waren vastgereden. De weg was te slecht om met de andere kanonnen door te gaan.

Door de radio heb ik Maj. Mincer laten weten dat mijn vuurmonden onmogelijk verder konden en dat ik verplicht was te wachten tot de morgen.

's Morgens zijn we er in geslaagd de vuurmonden uit de modder te trekken. Toen heb ik aan het hoofd van de colonne in mijn carrier de opmars hervat om me bij de Dragonders te gaan voegen.

Toen ik op enkele meters van de grote weg was zag ik in de kleine beboste heuveltjes voor me verschillende kleine colonnes oprukkende Duitse infanterie. Een mitrailleur opende het vuur op mij.

Ik had geen enkele bescherming voor mij omdat op die plaats de gevechtsgroep doe vooropging op weg naar Breda linksaf geslagen was.

Ik ben gestopt.... Er was geen tijd meer om per radio bevelen te geven. Te voet ben ik naar achteren gelopen terwijl ik het bevel gaf de vuurmonden ter plaatse af te koppelen en het vuur te openen. De granaten van mijn vuurmonden waren van het anti-tank type maar het effect op de Duitsers was in ieder geval van morele aard.

Elke vuurmond had een machinegeweer. Deze machinegeweren hielden de opmars van de Duitsers tegen.

Nadat ik de bevelen gegeven had ben ik terug naar voren gegaan in de richting van mijn carrier waar mijn radio in zat. Onderweg ontmoette ik Pechaczek, mijn chauffeur, die zich met de andere soldaten van mijn bemanning terugtrok omdat de eerste drie voertuigen aan de kop van de colonne al in Duitse handen waren. Als gevolg daarvan had ik geen radiocontact meer.

Ik zag dat links en rechts van onze colonne ons steeds meer Duitsers omringden. Het was moeilijk voor me om te berekenen met welke kracht van de vijand ik te maken had.

Na de veldslag heeft men vastgesteld dat het twee bataljons infanterie waren

Ik zag steeds meer Duitse infanteristen de bosjes voor mij verlaten.

De situatie duurde voort. De Duitsers omsingelden bijna mijn hele colonne vuurmonden die op de kleine moerassige weg stond.. Het duurde meer dan een uur maar we hielden stand met verdedigen van onze vuurmonden.

Col. Majewski, commandant van de 10e brigade, met drie tanks om te verkennen was er achter gekomen wat er aan de hand was.

Onze vuurmonden, die bijna helemaal omsingeld waren door de Duitsers, werden gered door twee eskadrons van 24 P.Uhl. onder commando van Maj. Rakowski die dwars door de velden ten Zuiden van Dorst arriveerden. De Duitsers zijn teruggetrokken met achterlating van doden en gewonden. Van mijn jongens heeft een zijn leven gegeven en zeven anderen zijn gewond geraakt-

Juist aan het einde bij de laatste vuurmonden lag een kleine boerderij met enkele bomen erbij. Daar hebben we provisorisch Molik begraven en daar ook hebben we in afwachting van de ambulances onze gewonden verzameld.

De 4e anti-tank batterij heeft zonder dralen de weg door Dorst genomen om de slag om Breda, die ons dezelfde dag nog wachtte, mee te gaan voeren.

Aan het eind van de oorlog heeft de Schotse stad Lanark aan het anti tank regiment een vaandel aangeboden.

Op het vaandel staat tussen andere namen van veldslagen in gouden letters de naam DORST

Thans berust het vaandel in het Poolse museum te Londen.

Blz 1 t/m helft 5 uit het Pools vertaald door

Blz 5 en 6 uit het Frans vertaald door Jos van Alphen. 1980